

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

Goniec Częstochowski

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI.

Cena prenumeraty: miesięcznie 3 mk. 00 fen., kwartałnie 9 mk. 00 fen. za odnoszenie do domy dopłaca się 28 fenigów miesięcznie. Cena pojedynczego numeru 15 fenigów.

Ceny ogłoszeń: za wiersz ogłówny jednoszpaltowy na I kol. 1 mk. 50 fenigów, na II i III kol. 25 fenigów, na IV kol. 45 fenigów. Ogłoszenia drobne po 10 fenigów za wiersz.

Redaktor lub jego zastępca przyjmuje interesantów codziennie z wyjątkiem dni świątecznych od godz. 10 — 2 po poł. Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.

Adres Redakcji i Administracji: CZĘSTOCHOWA, ulica Pańszczyca Nr. 33. — Telefon Nr. 5

Loterja Klasowa na Inwalidów Wojennych

w Królestwie Polskiem.

(2-ga Loterja Klasowa Legionów Polskich).

WARSZAWA

TREBACKA 2.

Na 32,000 losów — 16,000 losów i 1 premja wygrywają razem

3 miliony 335,000 marek.

Główne wygrane piątej klasy: 300,000, 180,000, 150,000, 125,000 mk. i wiele innych.

Celem umożliwienia wszystkim grania na naszej loterji — losy podzielono na połówki, ćwiartki i ósemki.

Cena losu w każdej klasie 26 marek.

1/2 losu 13 mk., 1/4 losu 6 mk. 50 fen., 1/8 losu 3 mk. 25 fen.

Ciągnięcie piątej klasy trwać będzie od 25 września do 18 października.

Bank Ziemiański gwarantuje wypłatę wygranych.

0251—

Polityczna rola mieszczaństwa.

Niezwiolczna współpraca przy budowie państwowości polskiej staje się obowiązkiem każdego Polaka. Podobnie jak przy budowie gmachu staramy się o wytrzymałość fundamentów, tak też i budowę państwa polskiego oprócz należy do fundamentu szerokiej warstwy demokratycznych. I tu wysuwa się na jedno z pierwszych miejsc mieszczaństwo.

Wzrost miast w Królestwie Polskiem datuje się od zniesienia pańszczyzny i powstania styczniowego. W epoce tej wiele szlachty przenosi się do miast, bo jednych zrujnowało uwłaszczenie włościan i nieumiejętność przystosowania się do nowych warunków gospodarki, innych zaś — kontrybucje powstańcze rosyjskie. A jednocześnie emigrują do miast i energiczni ochotnicy. Dzięki temu, ludność nasychnych miast szybko wzrastała, tem więcej, że rozwijały się handel i przemysł potrzebowali dużo pracowników.

Geograficzne położenie Polski było wprawdzie źródłem niebezpieczeństw ze strony sąsiadów, ale jednocześnie jest ono dźwignią rozwoju handlowego naszych miast. Wzrosły więc szybko Warszawa, Łódź, Częstochowa, Sosnowiec.

W ten sposób powstaje u nas liczne mieszczaństwo — niestety, w czasie, gdy warunki polityczne nie pozwoliły mu organizować się nawet w dziedzinie gospodarki miejskiej; a że i polskiej tradycji politycznej mieszczaństwo nasze też nie miało, więc nie dziwnego, że obecnie jest ono politycznie i społecznie nie zorganizowane. To też łatwy przed niem obrzymanie zadanie dokonania tego zorganizowania się — o tyle ułatwione, że przykładem i wzorem może służyć mu bogate doświadczenie, zdobyte przez mieszczaństwo zachodu.

Obecny moment historyczny wymaga hasła demokratycznych; stosowana obecnie wszędzie na Zachodzie państwowa regulacja, spójność, przymus pracy monopolu i t. p.

wskazują, że i po wojnie utrzyma się również szerokie wtrącanie się państwa do życia społecznego, a to robić może tylko rząd, oparty na zafianowaniu szerokich mas, rząd demokratyczny.

„Przegląd Demokratyczny” — organ Polski. Sir. Demokr., tak określa demokrację:

„Pod demokracją rozumiemy ludowładztwo a jedynie taki ustrój polityczny, gdzie nie przywileje lecz praca jest tytułem obywatelstwa dla wszystkich dostępnego. A żeby jednak hasła demokratyczne były jednocześnie hasłami państwowotwórczymi, muszą zawierać postulat silnego rządu, a program stronniczości warstw miejskich powinien być pod względem społecznym szeroko i demokratycznie zakreślonym, strona zaś jego polityczna, musi być uzależniona od naczelnego postulatu — wytworzenia silnego rządu.

Demokracja programu w ośrodku jego politycznym powinien się przejawiać w zadaniu zniesienia wszelkich przywilejów i stanowych oraz zabezpieczenia równouprawnienia obywatelskiego i także wolności prasy, zgromadzeń i zrzeszeń. Powszeczne, równe, tajne, bezpośrednie i proporcjonalne prawo głosowania do Sejmu oraz parlamentarny system rządów — są to również niezbędne warunki demokracji programu.

W części ekonomicznej nie może być pominięta tendencja do regulacji cen i czasu pracy, popierania ubezpieczeń i wogóle rozwoju prawodawstwa społecznego, a przede wszystkim oparcia polityki; skarbowej na bezpośrednich podatkach, w pierwszym rzędzie na postępowym podatku dochodowym.

Taki wdsięczny program zakreśliła sobie do przeprowadzenia mieszczaństwo polskie.

Demokratyczne szeregi mieszczaństwa winny się składać z przedstawicieli warstw rzemieślniczych, drobnego kupiectwa oraz inteligencji zawodowej. Niedojrzałe zaś polityczne masy robotnicze winny podlegać wpływowi organizacji mieszczań-

skich, które wzbudzą w nich poszanowanie państwowości, czego dotychczas nie mieli sposobności okazać.

Mieszczaństwo polskie, spełniwszy swoje zadanie, zbuduje niezdobytą podporę narodu — potęgą polską się kulturalną nagromadzoną w miastach.

G. K.

WOJNA.

Komunikat niemiecki.

BERLIN. (Urządowo). Wielka Kwatera Główna donosi dnia 13 września 1918 r.:

Zachodni teren walk.

Grupa wojsk następcy tronu bawarskiego ks. Rupprechta.

Grupa wojsk generała-pułkownika v. Boehna.

W pobliżu i na północ-wschód od Birschoot przedsięwzięliśmy z powodzeniem małe wycieczki.

Pomiędzy Ypres a Armentieres rozbiły się natarcia wywiadowe przeciwnika.

Na południowy zachód od Fleubaix odpariliśmy częściowy atak Anglików, a na północ-zachód od Bullach — silniejsze natarcia Anglików.

Pomiędzy drogami, prowadzącymi z Arras i Peronne do Cambrai, nieprzyjacieli kontynuował wczoraj rano ataki swoje pod silną zasłoną ognia. Rozbiły się z ciężkimi dla niego stratami. W obronie odznaczył się szczególnie dobrze kierowany ogień artyleryjski. Piechota nasza odrzuciła kontratakami Anglików tam, gdzie im się w nasze linie wtargnąć udało. Havrincourt pozostało w ręku przeciwnika.

Ponowne ataki przeciwnika, przedsięwzięte wieczorem pomiędzy Moenvres a Gezeaucourt, zostały odparte.

Grupa wojsk niemieckiego następcy tronu.

Pomiędzy Ailette i Aisne ogień artyleryjski wzmagał się tylko chwilowo; drobne potyczki piechoty.

W Szampanji przyprowadziliśmy z linii nieprzyjacielskich pod Le Mesnil jeńców.

Grupa wojsk generała Galwitzna

Francuzi i Amerykanie zaatakowali wczoraj luk, poczawszy od St. Michiel przy wzgórzu Combres i na południe, jak również pomiędzy Cote Lorraine a Moselą.

Oczyszczenie luku tego, wystawionego na opuszczenie ognia działowego, było w oczekiwaniu ataku tego projektowane już od lat kilka, a od dni kilku urzeczywistniane. Wobec tego nie doprowadziliśmy walki do rozstrzygnięcia, lecz skutecznym zamierzony manewr.

Nieprzyjacieli nie był mu w stanie przeszkodzić.

Francuzi, którzy atakowali na wzgórzach na wschód od Mozy, zostali odparci. Wzgórze Combres, chwilowo utracone, zostało przez wojska landyery odzyskane.

Na południe od tej miejscowości pułki austriacko-węgierskie, łącznie z wojskami, walczącymi pomiędzy Mozą a Mozela, ostanęły, walcząc dzielnie odwrót dywizji, stojących pod St. Michiel.

Pomiędzy wzgórzem Lorraine atak nieprzyjacielski pod Thiaucourt zyskał na terenie. Rezerwy pochwyciły natarcie przeciwnika.

Na południowy zachód od Thiaucourt i na zachód od Mozeli odparliśmy nieprzyjaciela. W ciągu nocy zakończone zostało oczyszczenie łuku bez przeszkody ze strony nieprzyjaciela.

Stoimy na nowych przygotowanych liniach.

Pierwszy generał-kwatermistrz.
Ludendorff.

Komunikat austriacki.

WIEDEN. Urzędowo donoszą dnia 12-go września 1918 r.:

Włoski teren walk.

Na froncie w Tyrolu miejscami walki oddziałów wywiadowczych.

Na Asalone wojska nasze krwawo odparły nowy niespodziewany atak Włochów.

Na froncie Piawy trwa działalność artyleryjska.

A l b a n i a.

Udany atak na grzbięt Tomerie oddał w nasze posiadanie kilka odcinków nieprzyjacielskich.

Szef sztabu generalnego.

Kiedy będzie koniec wojny.

Kopenhaskie „Nationaltidende” z 21 zm. umieściło wywiad z bawiarzem w stolicy Danii powieściopisarzem niemieckim Kellermannem. Między innymi znajdujemy w nim następujące interesujące uwagi:

— „My w Niemczech zapatrujemy się na wojnę obecną całkiem obiektywnie. Niema u nas namiętności wojennej”, jednakże wszyscy — do najbardziej szczerego robotnika — pojmujemy, że wojna ta musi być prowadzona do końca, jeśli handel niemiecki, przemysł niemiecki i cała wytwórczość nie mają być zniszczone w ciągu całego stulecia. My, liberalni Niemcy, nie pragniemy zdobyć, a jeśli nienawidzimy coś to tylko samą wojnę.

— „Koniec wojny będzie — według mnie — za dwa, trzy lata. To jest wtedy, gdy Stany Zjednoczone sprowadzą swą pięćmilionową armię do Europy. Lecz wojnę zakończy nie siła oręża amerykańskiego; lecz zwycięży rozsądek. Obecnie Ameryka nie wie co to jest wojna, jak straszna jest ta rzeźnia ludzka. Posiadam najwzrostszy szacunek dla prezydenta Wilsona i wierzę, że jedynymi motywami przyłączenia się do akcji wojennej były te, które on podawał. Lecz Wilson się mylił w swych poglądach i dlatego Ameryka wciągnięta została do wojny.

— „Wojna ta — mówił dalej Kellermann — będzie bez końca, jeśli rozsądek nie zwycięży. Zaś najmniejsza w całej tej wojnie jest to, że ludzkość nie wyłącza z niej żadnej nauki i że wojna dalej istnieć będzie. Ażeby wiedzieć co jest wojna należy być na niej, gdyż wszelkie opisy nie są w stanie oddać okropności wojny obecnej.

Ataki na nowe linje niemieckie.

Biurowolfa donosi, że po przerwie w ataku francusko angielskim, armie koalicji rozpoczęły dnia 10-go września natarcie na nowe pozycje niemieckie, głównie w miejscach następujących: Od lasu Hawvicourt aż do okolic na południe od Epehy.

Wiozorem tego samego dnia rozpoczęło się wreszcie uderzenie pomiędzy Ailette'a i Oise'a. Tu francuzi mają na celu wtargnąć na tyły stanowisk niemieckich drogi nad Aisne'a i Chemin des Dames. Ataki szły na północ od drogi Soissons-Laon. Wszystkie te ataki odparto.

Q. Karelię.

Z polecenia swego rządu poseł niemiecki złożył rządowi fińskiemu oświadczenie, że wojsko niemieckie, celem unikułcia przez Finlandję i Szwecję niebezpieczeństwa zakwiał wojennych, nie wkroczy do wschodniej Karelii, o ile Anglja i pozostałe państwa koalicji opuszczą Karelię i wybrzeże Murmańskie i zobowiążą się wycofać swoje wojsko z Kareliji z wybrzeża Murmańskiego w określonym terminie.

Sprzysiężenie w Smoleńsku.

Nadzwyczajna komisja terytorjów zachodnich odkryła wielkie sprzysiężenie kontrrewolucyjne w Smoleńsku. Większość sprzysiężonych z generałem Dormanem na czele została już aresztowana. Do sprzysiężenia należy wielu kadetów.

Listę proskrypcyjną osób, które mają być rozstrzelane na wypadku nowych zamachów na bolszewików, uzupełniono jeszcze nazwiskami generała Suworowa i profesora Kuźmin Karawajewa.

Terror w Petersburgu.

Terror w Petersburgu dosięgnął najwyższego napięcia. W mieście szaleją pożary; wszędzie panuje mord masowy.

Wojna domowa rozpoczęła się w całej pełni.

Chwila bieżąca.

— Od 1 stycznia wejdzie w Szwecji w życie prawo, zabraniające sprzedaży napojów alkoholowych w miejscach publicznych rozrywki.

— Przedstawiciele państw koalicyjnych wydali rozkaz aresztowania gen. Horwata i Pleschowa za ruchy w dn. 23 sierpnia, skierowane przeciwko rządowi syberyjskiemu.

— Petersburg płonie w 12 rozmaitych miejscach, a na ulicach odbywa się rzeź ogólna.

— Biła gwardja i kozacy, pod dowództwem generała Aleksiejewa zajęli dnia 25 sierpnia Błagowieszczeńsk.

— Patriarcha i katolikos kościoła gruzińskiego, Kyrión II-gi, udawszy się niedawno do klasztoru pod Tyflisem na wywczas, został tam zamordowany przez nieznanego człowieka.

— „Voss Zeit” podaje wiadomość, że dymisja hr. Burjana jest nieunikniona i nastąpi po najbliższych konferencjach z Hintzem i hr. Hertlingiem.

— Król saski udaje się wraz z następcą tronu do Sofji w odwiedziny do króla bułgarskiego.

Bez aneksji i odszkodowań.

Wicekanclerz v. Payer wygłosił onegdaj przed południem na pewnym zebraniu publicznem mowę, w której powiedział, między innymi:

„Jakkolwiek się to wydaje niedorzecznem mówić o pokoju obecnie, gdy trwają najzacieklejsze walki, chcę to jednak uczynić. Któż wie, czy rozpacziwa walka naszych wrogów nie oznacza konieczności zawarcia pokoju?

Jeżeli z obu stron wyłączono są zdobyte, to z konieczności wynika restytucja terytorjalnego stanu przedwojennego. Jest to wszędzie możliwe, tylko nie na wschodzie.

Przecież nie możemy przemocą oddać z powrotem Rosji Królestwa Polskiego, będącego spełnieniem marzeń narodu polskiego, do którego utworzenia my sami pomagaliśmy; także samo nie możemy się przy czynić do tego, aby Finlandja, uzyskawszy nareszcie niepodległość w walce, której z zyczliwością przypatrywał się cały świat, znów ujęta się pod jarzmo rosyjskiem dzięki przemoccy zewnątrznej.

Dla nas na wschodzie panuje pokój i pokój ten potęganiamy, czy się to podoba naszym zachodnim wrogom, czy też nie.

My, niemy możemy opuścić okupowane terytoria natchemiasz po zawarciu pokoju. Możemy, o ile do tego dojdzie, opróżnić Belgję.

Z WIDOWNI WYDARZEŃ.

Możliwość rozwiązania sejmku pruskiego.

„Tagliche Rundschau” zwraca uwagę na możliwe rozwiązanie sejmku pruskiego.

Dziennik włoskuje o tem z rozporządzenia berlińskiego miejskiego zarządu szkolnego, który zwraca się do dyrektorów szkół, aby przygotowali o ile możności wszystkich, co konieczne, do podjęcia nowych wyborów, ponieważ wybory te odbywać się musiałyby w gmachach szkolnych.

Losy b. cesarowej i jej córki.

„Daily Express” dowiaduje się, że ex-cesarzowa rosyjska i jej cztery córki zostały zamordowane przez bolszewików. Na ex-cesarzową wdowę dokonano niedawno temu napadu. Marynarze floty czarnomorskiej obronił ją. Marynarzom udało się pokonać po dwutygodniowej walce czerwoną gwardję. Obecnie ex-cesarzowa wdowa znajduje się w zupełnem bezpieczeństwie.

Uniwersytet lubelski.

Rząd austriacki obiecał ustąpić dla uniwersytetu zabudowań wojskowych, które są w dobrym stanie. I jako siedlisko tymczasowe przed zabudowaniem własnych gmachów najzupełniej wystarczą. Przytem są w projekcie bursy dla studentów i różne pomoce dla niezamożnych, gdyż samo miasto będzie nieszczególnym terenem zarobkowym dla uczącej się młodzieży.

W najbliższych dniach rozpoczyna się zapisy studentów, a otwarcie w pierwszych dniach listopada.

Fundatorem jest p. Karol Jaroszyński, a głównym organizatorem ks. rektor Idzi Radziszewski.

W przyszłości powstanie przy uniwersytecie „Instytut pedagogiczny”, którego znów fundatorem jest p. Franciszek Skąpski, inżynier, zamieszkały w Petersburgu. Przy „instytucie” ma powstać gimnazjum męskie i żeńskie, wzorowe seminarjum nauczycielskie i szkoła początkowa, jako pole doświadczalno-pedagogiczne na wzór sławnego „Seminarjum praecoceptorum” w zakładach Francka w Halli. Do instytutu będą mogli uczęszczać studenci uniwersytetu i eksterni z odpowiedniemi kwalifikacjami.

Główna agencja polska w Ameryce.

Prasa polska w Ameryce ogłosiła komunikat następujący:

„Polski komitet narodowy w Paryżu otrzymał prawo wyławiania poświadczeń o tożsamości osoby, oraz stwierdzenia narodowości polskiej wszystkich rodaków naszych, zamieszkałych w Stanach Zjednoczonych i papierów obywatelskich nie posiadających.

W ostatnich dniach sekretarz stanu Robert Lansing, zawiadomił urzędownie Paderewskiego, że „polski komitet narodowy” może natchemiasz utworzyć dla powyższych celów „główną Agencję w Waszyngtonie lub w Nowym Jorku”. „Główna Agencja” rozpocznie niebawem swą działalność. Poczyniono już starania dla utworzenia oddziałów Agencji w miejscowościach, gdzie w znacznej liczbie przebywała polacy.

Wydawane świadectwa będą posiadały moc prawną i chronić będą polaków uważanych za poddanych państw centralnych od skutków prawa „enemy alien Act”.

Weterani polscy w Paryżu. W siedzibie misji wojskowej w Paryżu pod przewodnictwem generała Archinarda odbyło się posiedzenie komisji weteranów polskich z r. 1864, 1870, 71 i 77.

Posiedzenie komisji weteranów zagał generał Archinard podniósłtem przemówieniem, za które odpowiedziedli pp. prof. Dołiński i inż. Hertel poczem pułkownik Mokiejewski wygłosił powitanie w języku polskim. Na przemówienie jego odpowiedział profesor Dołiński. Głębokie wzruszenie ogarnęło zebranych.

Teatr „**PARYSKI**” Ulica Panny Marji
— Nr. 19. —

Program od Soboty 14 Września do
Środy 18 Września r. b. włącz.

„Bachantka śmierci”

Wspaniały dramat w 5-ciu dużych częściach Ellen Rychter.
z życia artystów. W roli głównej słynna

Nad program: Kolej trybowa (Zdjęcie z natury.)

Muzyka: Sekstet Artystyczny pod Dyrekcją
p. Czesława Żaka.
Słuchacza Konsratorjum Warszawskiego.

Dla dzieci wejście wbronione.

szegóły w programach.
Bufet cukierniczy przy teatrze

ANONS! Wkrótce ukaże się wspaniały „Spotwarzona” ze słynnej amerykańskiej serji „WORLD”
dramat z życia warszawskiego.

Teatr „**ODEON**” ul. Panny Marji № 27.

Program od piątku 13-go do
poniedziałku 16-go Września r. b.

Sensacja! TYLKO 4 DNI! Sensacja!

Największy talent mimiczny **POLA NEGRI**

występuje dziś w 1-ym wielkim obrazie na rok 1919.

„OCZY MUMIJI MA”

Wspaniały dramat w 5-ciu aktach,
osnuty na tle tajemnic Egiptu, ze
słynną polską artystką mimiczną

Polą Negri

w roli egiptojanki „MA”

NAD PROGRAM: Dorożka № 23. (Wyborna komedja)

ANONS: Wkrótce najgłośniejsza sensacja sezonu „Carska faworyta” Pierwszy obraz nowej serji na rok 1919. w wykonaniu artystów **WARSZAWSKICH.**

Orkiestra koncertowa pod kierunkiem członka Filharmonji Łódzkiej p. Rafała Kantora. Bufet cukierniczy przy teatrze
Dla młodzieży wejście wbronione Szegóły w afiszach i programach.

Szybko leczy mydlana

SWIERZBE „MAŚC P-HEBDY”
w słoikach na 1-2-12 osób. Nie plami bielizny,
ma przyjemny zapach. Dla zwierząt po 1/2 i 1 K-o
0193-
parch
Ządać wazędzie. Reprezentacja Tow. Akc. Fr. Karpiński w Warszawie Elektoralna 35, w Częstochowie K. Rompański

„**EKWOL HEBDY**”

!!! Kres Wyzyskowi !!!

Każdy może mieć bardzo tanio 1/2 kilo
(10 pudełek) idealnej wiedeńskiej pas-
ty do obuwia z jednej tabletki

„LURION”

sposób użycia przy tabletkce podany.
Ządać w składach aptecznych i skle-
pach spożywczych.

4-ro klasowe Progimnazjum Żeńskie EMILII JURKOWSKIEJ

w Częstochowie ul. Panny Marji Nr. 42.

Przyjmuje uczennice do wszystkich klas. Opłata szkolna przy-
stępna; dla powracających z Rosji możliwe ulgi.

Przełożona **E. Jurkowska.** Kierowniczką **M. Ostrzycka.**

FELCZER **A. Macherski**

przyjmuje chorych
od godz. 9 rano do 6 wiecz.
ul. Kościuszki № 34.

Stanisław Rumszewicz

adwokat przysięgły
w Częstochowie ul. Piękna 7.
(1. piętro front obok Sądu Pok. II Okr.
Przyjmuje od 2-ej do 5 po południu
z wyjątkiem niedziel i świąt.

DENTYSTA **MICHAŁ ROZENOWICZ**

powrócił
przyjmuje od 9-1 i od 2-7 po pol.
ul. Panny Marji Nr. 35

DOKTOR **Stefan Purski**

przyjmuje codziennie od 9-11 i od 4-6 pp. Panie od 12-2
choroby skórne i weneryczne
Częstochowa ul. Piękna 5.
I-sze piętro. 754-

DOKTOR **Paweł Broniatowski**

w CZĘSTOCHOWIE
ul. Panny Marji № 21.
Choroby skórne weneryczne
i dróg moczowych.
Ordynuje: od 9-12 rano i od 4-7 p.p.
Panie od 12-1 po południu. 877-

LEKARZ-DENTYSTA **Michał Grejniec**

ul. Panny Marji № 10.
Wymywanie zębów bez bólu. Piombry
Zęby sztuczne. Korony.
Laboratorium zębów zastucznych.
odz. od 9-1 i 3-7 wieczorem.
Ceny bardzo przystępne.

Z powodu zbliżającego się terminu licytacji
w **LOMBARDZIE**
Częstoch. Tow. Poż. Oszczędnościowego
uprasza się Klientów Lombardu
regulowanie procentów od zastawów
ZARZĄD

Redaktor i Wydawca **F. D. Wilkoszewski**

Odbito we własnych zakładach drukarskich „Gońca Częstochowskiego”